

Rodová inkluzívnosť v románskych jazykoch: jej podoby, reakcie jazykových autorít a spory o zrozumiteľnosť

Stanislava Moyšová – Silvia Vertánová

Abstract

Gender Inclusivity in French, Spanish and Italian: its Forms, Reactions of Language Authorities and Disputes over its Comprehensibility. *Gender-inclusive language takes various forms depending on the morphological and lexical possibilities of a given language. The following article explains the variants of this language in French, Spanish, and Italian, pointing out the level of feminization of functions, titles, and professions in a given language and, secondarily, the issue of generic masculinity and its replacement with doublets (masculine and feminine genders) or neologisms or graphic symbols that take the place of suffixes indicating grammatical gender. At the same time, it maps the reactions of language authorities to these relatively new phenomena in above mentioned languages.*

<https://doi.org/10.53465/JAP.2025.9788022552806.356-368>

Keywords: gender-balanced language, gender-neutral language, language authorities, feminization of language, comprehensibility of gender-balanced language.

Kľúčové slová: rodovo vyvážený jazyk, rodovo neutrálny jazyk, inštitúcie pre jazykovú normu, feminizácia jazyka, zrozumiteľnosť rodovo vyváženého jazyka.

Úvod

Inkluzívne vyjadrovanie¹ v zmysle rodovej vyváženosti má rôzne podoby v závislosti od slovotvorných a lexikálnych možností toho-ktorého jazyka. V nasledujúcom texte sa pokúsime vysvetliť varianty tohto vyjadrovania, pričom poukážeme v prvom rade na úroveň feminizácie funkcií, titulov

¹ V rámci slovenskej jazykovedy sa rôznym aspektom inkluzívnej štylistiky vyjadrovania venujú v svojich publikáciách napríklad Jana Pekarovičová (2016, 2023), alebo Alena Bohunická a Oľga Orgoňová (2024), či Maryna Khazarnovich (2025).

a povolání v danom jazyku a v druhom rade na problematiku generického maskulína a jeho nahrádzanie dubletmi (mužským a ženským rodom) alebo novotvarmi či špecifickými grafickými znakmi, ktoré stoja na mieste pripomienky indikujúcej gramatický rod. Následne sa budeme sústrediť na to, ako reagujú na tieto relatívne nové javy v jazyku jazykovedné autority v románskych krajinách.

Španielsky inkluzívny jazyk a reakcia hispanofónnych akadémií

Odborný diskurz v Španielsku reflektuje inkluzívny jazyk ako súčasť fenoménu nazývaného „nediskriminačný jazyk“, ktorý označuje spôsob vyjadrovania namierený na rešpektovanie ľudskej dôstojnosti a ľudských práv s cieľom odstrániť diskrimináciu vo vzťahu k zraniteľným skupinám obyvateľstva.

Podľa Kráľovskej akadémie vied (RAE), čo je v Španielsku najprestížnejšia ustanovizeň v oblasti jazykovej regulácie a normatívnosti², „slová majú rod (nie pohlavie), zatiaľ čo ľudské bytosti majú pohlavie (nie rod)“. Je teda zrejme, že pre túto inštitúciu vyplýva ako neakceptovateľné používať slovo „rod“ ako čisté synonymum slova „pohlavie“.³ Za tzv. inkluzívnym jazykom (*lenguaje inclusivo*) sa podľa RAE ukrývajú stratégie, ktorých cieľom je vyhýbať sa používaniu gramatického generického maskulína, ktoré je však mechanizmom pevne ukotveným v jazyku a nepredstavujúcim žiadnu sexistickú diskrimináciu. RAE uvádza, že téza o generickom maskulíne ako dedičstve patriarchátu, ktorého používanie poškodzuje ženy, je neopodstatnená. Generické maskulínium historicky predchádzalo špecifickému maskulínu a jeho genéza teda nesúvisí s jazykovým androcentrizmom (Real Academia Española, 2016).

V rámci histórie španielskej občianskej spoločnosti možno pozorovať zárodok myšlienky inkluzívneho jazyka v 70. rokoch 20. storočia, keď potreba žien zviditeľniť sa vo všetkých oblastiach spoločenského života bola reakciou na potláčanie ich zástoju v spoločnosti v období frankistickej dik-

² Treba však v tejto súvislosti spomenúť, že RAE nepredstavuje akúsi spiatočnicu a skostnatelú inštitúciu, pretože práve ona vo vydaní referenčného slovníka DRAE z roku 2012 ústretovo rozšírila význam slova „manželstvo“ o sému: „zväzok osôb rovnakého pohlavia“.

³ Avšak v rámci španielskej spoločnosti sa ozývajú aj iné hlasy. Napríklad vysokoškolská pedagogička z Univerzity Granada María del Carmen Hoyos Ragel (2002) hovorí o pohlaví ako o biologickej kategórii, kým rod je pre ňu kategória prisudzovaná sociálne na základe pohlavia. Kým jazyk je neutrálny, jeho používanie môže byť sexistické.

tatúry. Výraznejšie začala rodová revízia španielčiny rezonovať až po integrácii krajiny do Európskeho hospodárskeho spoločenstva (Vertánová, 2023). Nízka prítomnosť žien v rôznych povolaniach bola priamym dôsledkom ich spoločenského postavenia počas nedemokratického režimu Francisca Franca, kedy boli vnímané najmä ako *amas de casa* (ženy v domácnosti). To viedlo k tomu, že v španielčine sa nepoužívali ženské označenia mnohých profesií, ktoré boli v slovenčine už bežne zaužívané (lekárka, riaditeľka, poslankyňa a i.).⁴ Zdôrazňovanie feminatív prostredníctvom dvojenia ale vyznieva komicky pri univerzálnych jazykových formách, kde rozdiel určuje iba člen: napr. *el/la estudiante* (študent/-ka). V písomnej forme komunikácie sa dospelo k záverom typu *estimad@s student@s*, príp. *estimadxs studentxs* namiesto zdvojeného *estimadas estudiantes, estimados estudiantes*. Obhajcovia španielčiny ako jazyka, ktorý by nemal diskriminovať, navrhli zaviesť pre hromadný plurál príponu *-es* ako rodovo neutrálnu k príponám *-as* (ž. rod) a *-os* (m. rod). V takomto prípade by vzniklo *estimades estudiantes*, v ktorom *estimades* je novotvar.⁵ Takýto postup by si vyžadoval umelé vytvorenie viacerých nových podstatných a prídavných mien. Jazykovedci⁶ upozorňujú, že by to predstavovalo bezprecedentný zásah do prirodzenej podoby jazyka: prípone *-e(s)* by sa prisúdila hodnota *nerodovosti* na základe spoločenskej objednávky (Vertánová, 2023). Novodobý spoločenský vývoj v Španielsku (čiastočne ako reakcia na predchádzajúce obdobie) naznačuje potrebu emancipácie žien ako nanajvýš aktuálnu.

Čo sa týka používania inkluzívneho jazyka v jeho “bezrodovej” podobe napríklad nahradením rodovej prípony v pluráli novotvarom *-es* alebo špecifickým grafickým znakom, podľa korpusovej analýzy, ktorú realizoval tím jazykovedcov Argentínskej akadémie literatúry, je tento postup na ústupe. Podľa Santiaga Kalinowského, riaditeľa Sekcie filologického a jazykovedného výskumu, pokrylo percento používania niektorého z variantov inkluzívneho jazyka v úhrne 0,35 percent správ na sieti X (predtým Twitter). Podľa tohto korpusového výskumu bol obdobím vrcholného používania inkluzívneho jazyka rok 2018 (Díaz Marengi, 2025). Ako konštatujú viacerí

⁴ Mnoho feminatív ako napr. *vedúca, predsedníčka* a i. boli kodifikované v slovenčine už v tridsiatych rokoch 20. storočia a do bežného jazyka sa masívne dostali v priebehu 50. rokov 20. storočia, teda v období, ktoré v porovnaní s predvojnovým obdobím znamenalo rozhodujúci vstup žien na pracovný trh v rôznych funkciách.

⁵ V Argentíne vyšiel v r. 2018 španielsky preklad Saint-Exupéryho známeho diela *Malý Princ* (*El Principito*, Buenos Aires, Colección InSumises), ktorý používa spomínaný novotvar namiesto generického maskulína.

⁶ Napríklad prezident Argentínskej akadémie literatúry, José Luis Moure (Moure, 2018).

bádatelia, u aktivistov a na akademickej pôde je ešte prítomný, no argentínskou Akadémiou literatúry je vnímaný ako súčasť sociopolitického postoja. 23. februára 2024 vydalo argentínske Ministerstvo obrany uznesenie, podľa ktorého „používanie tzv. inkluzívneho jazyka nezodpovedná norme, ktorú stanovila Španielska kráľovská akadémia (RAE) a argentínska Academia de Letras“, a je preto potrebné prijať opatrenia na elimináciu nesprávnych foriem v administratívnych textoch ministerstva obrany a ozbrojených síl“. 27. februára 2025 na tlačovej besede hovorca argentínskeho prezidenta oznámil, že prezident nariadil zákaz používania inkluzívneho jazyka v administratívnych textoch s tým, že sa nebudú používať špecifické grafické znaky ako @, ani x či novovytvorená „bezrodová“ prípona -es, ktoré majú nahradiť rodové prípony. Podľa hovorca sa rodové hľadisko totiž využíva aj ako politický nástroj (CNN Español, 2024).

Taliansky inkluzívny jazyk ako jedna z podôb politicko-jazykových sporov

Téma rodovo vyváženého alebo “nesexistického“ jazyka sa v Taliansku začala rozvíjať v akademickom svete po roku 1987, keď vyšla knižka feministickej spisovateľky a ľavicovej aktivistky Almy Sabatiniovej, inšpirovanej feministickým myslením, ktoré sa rozvíjalo na amerických univerzitách v 60. a 70. rokoch 20. storočia. K téme inkluzívneho jazyka sa viackrát vo svojich stanoviskách vyjadrila Accademia della Crusca (Akadémia je členom *Európskej federácie národných lingvistických inštitútov*, založená v roku 1583). V roku 2022 sa na ňu obrátil Výbor pre rovnosť talianskeho Kasačného dvora s otázkou, ako dosiahnuť vyvážené rodové vyjadrovanie v legislatívnych textoch. V taliančine, podobne ako v slovenčine, sa generické maskulínium (*občania, daňoví poplatníci, obvinený, podozrivý a pod.*) vzťahuje rovnako na ženy ako na mužov. Accademia della Crusca (2023) vypracovala Stanovisko, v ktorom v zásade prijala líniu uchovania súčasného stavu, pričom poukazuje na to, že tendencia dubletov, ktoré navrhuje Výbor pre rovnosť na Kasačnom súde (teda *občania a občianky, daňoví poplatníci a daňové poplatníčky*) začala prenikať do administratívnych textov miestnych samospráv na základe odporúčaní feministickej autorky Almy Sabatini. Accademia della Crusca pripomenula, že v tom čase (80. roky XX. storočia) šlo o zviditeľnenie žien, kdežto v súčasnosti existujúce tendencie pochádzajú od „tých, čo popierajú tradičný binárny systém pohlaví“. Akadémia zároveň zdôraznila, že „netreba preceňovať hlavný prameň inšpirácie ideológie, spojenjej s rodovým jazykom a s opravami údajných deformácií tradičného jazyka, lebo je sčasti plodom radikalizácie kultúrnych mó-

dov. Zároveň netreba podceňovať, že tieto tendencie majú nepopierateľné medzinárodné väzby na európsky a transatlantický rozmer”.⁷

Accademia della Crusca argumentuje aj dielami významných postáv kultúrnej antropológie a sociológie ako Claude Lévi-Strauss a George Dumézil. Tí zdôrazňovali, že gramatický rod slov je formálnou záležitosťou, je to istý štrukturálny mechanizmus jazyka, ktorý funguje preto, aby jazyk spĺňal svoju základnú dorozumievaciu funkciu; gramatický rod často nekoreluje s označovaným pohlavím a v niektorých jazykoch vôbec neexistuje (napr. maďarčina).

Ohľadom splittingu alebo dubletov (namiesto “pracovník” by sa podľa zástancov rodového jazyka mali použiť obe formy podstatného mena, mužská aj ženská) Accademia zaujíma negatívne stanovisko, dublety považuje za rétorickú záležitosť. Jednou z charakteristík právneho jazyka je koncíznosť, čo je v priamom protiklade s dubletmi, a preto odporúča vyhýbať sa dubletom v právnych textoch.

To ale neplatí pre kontext verejne prednášaných prejavov (napr. pri oslovení konkrétnych osôb: “milí študenti a študentky”). Pri enumerácii však dublety neodporúča (lekári a lekárky, psychológovia a psychologičky), ak je to možné, odporúča sa nahradiť generické maskulínium iným podstatným menom (napr. zamestnanci, personál a. i.) a ak to nie je možné, “inkluzívny” plurál mužského rodu, teda generické maskulínium (*il maschile non marcato* – bezpríznamové maskulínium) považuje za jediné prijateľné riešenie. Nadôvažok Akadémie uvádza, že keby sa malo generické maskulínium vykladať rigidným spôsobom (v zmysle, že označuje iba mužské pohlavie) a pristúpilo by sa ku striktnému zdvojovaniu, znamenalo by to nutnosť prepísať milióny strán právnych predpisov alebo administratívnych textov, počnúc Ústavou. Tá napríklad spomína práva “občanov” (*cittadini*), ale rozumejú sa nimi aj občianky (*cittadine*).

K problematike špecifických grafických (heterodoxných) znakov v písanom texte, ktoré majú nahrádzať rodové prípony, a tak spôsobiť, aby sa adjektívum či podstatné meno stalo “bezrodovým”, sa Akadémia vyjadrovala vo svojom Stanovisku už v roku 2021 (D’Achille, 2024). Poukazuje na to, že „hviezdičku nie je možné používať v právnych a administratívnych textoch či oznamoch pre verejnosť, lebo tieto znaky by mohli spôsobiť nepo-

⁷ “I principi ispiratori dell’ideologia legata al linguaggio di genere e alle correzioni delle presunte storture della lingua tradizionale non vanno dunque sopravvalutati, perché sono in parte frutto di una radicalizzazione legata a mode culturali. D’altra parte queste mode hanno un’innegabile valenza internazionale, legata a ciò che potremmo definire lo “spirito del nostro tempo”, e questa spinta europea e transoceanica non va sottovalutata” (Accademia della Crusca, 2023: 2).

chopenie zo strany používateľov. Takisto neodporúčame používať hviezdíčky v prípade textov, ktoré majú byť čítané nahlas, keďže fonetická realizácia tohto znaku je nemožná”. Vo svojom druhom stanovisku sa akadémia odvoláva na primárnosť zvukovej podoby jazyka. Hovorí, že písomná podoba jazyka vznikla oveľa neskôr a navyše, vzťah medzi písmom a rečou sa konsolidoval stáročia, a preto je potrebné z právneho jazyka vylúčiť špecifické grafické znaky, ktoré nemajú ekvivalent v reči a ktoré by údajne mali nahrádzať rodovú príponu (napr. *Tutt* quell* che riceveranno questo messaggio*). To isté platí pre znak *šva*, teda ə, označujúci v medzinárodnej fonetickej abecede hlásku prítomnú iba v niektorých jazykoch a nárečiach, no nejstávajúcu v taliančine. Ďalej akadémia dodáva, že jazyk právnych textov nie je vhodným miestom na minoritné inovatívne experimentovanie, ktoré môže viesť k narušeniu homogenity textu a k vytváraniu idiolektov. Akadémia opakuje, že generické maskulínium (*il maschile non marcato*) je najlepším nástrojom na reprezentáciu oboch rodov, ktoré taliančina pozná, teda mužského a ženského, a podotýka, že tento nástroj funguje bezproblémovo aj v bežnej reči (*Siete tutti pronti?* – Ste všetci pripravení? Nie: *Siete tutti e tutte pronti e pronte?* *Ste všetci a všetky pripravení a pripravené?*).

Inak je to však v prípade ženských foriem pomenovaní funkcií a profesií, tu sú autori stanoviska otvorení feminizácii podstatných mien. V tejto oblasti (podobne ako vo francúzštine a španielčine), sa v mnohých prípadoch používali mužské podstatné mená, aj keď šlo o ženy, a následne sa slovotvornou príponou *-a* alebo *-essa* tvorili feminatíva. Akadémia dokonca presadzuje ženské varianty takých podstatných mien ako *questore*, *prefetto*, *consigliere* (*questora*, *prefetta*, *consigliera*), hoci znejú pre taliančinu cudzo a exoticky. Tu treba podotknúť, že nové varianty funkcií ako napríklad *la ministra* alebo *il presidente* sa stretávajú s rôznymi reakciami, ktoré pravdepodobne súvisia s politickou príslušnosťou osoby, na ktorú sa označenie vzťahuje. Napríklad talianska premiérka Giorgia Meloni (politická príslušnosť: *Fratelli d'Italia*) figuruje na oficiálnej vládnej webstránke ako *il presidente del consiglio* (doslova: prezident ministerskej rady, teda premiér), rovnako aj na svojom oficiálnom youtube kanáli (Giorgia Meloni News). Na druhej strane talianska ministerka školstva Valeria Fedeli (politická príslušnosť: *Partito Democratico*) vyžadovala v roku 2017 na tlačovej besede, aby ju titulovali *la ministra*, podobne ako si predsedníčka poslaneckej snemovne Laura Boldrini (politická príslušnosť: *Partito Democratico*) vyžiadala oslovenie *la presidente*, nie *il presidente*.

Nakoniec sa v stanovisku akadémie zdôrazňuje, že treba dôsledne rozlišovať používanie jazyka v jeho rôznych variantoch (nárečia, sociolekty) či štýloch (napr. v umeleckom môže každý slobodne využívať jazykové prostriedky, modifikovať ich alebo ignorovať zaužívané pravidlá) od používa-

nia jazyka v spisovnej a kodifikovanej forme, ktoré sa vyžaduje od predstaviteľov verejných inštitúcií v oficiálnom styku (súdy, miestne úrady a pod.) Ide teda o akcent na jazykovú funkciu v rôznych spoločenských kontextoch, pričom funkciou administratívneho jazyka je v prvom rade informovať, kým ľudická funkcia môže prevažovať v prípade umeleckých textov alebo v niektorých typoch mediálnych textov.

Obe Stanoviská akadémie využilo talianske ministerstvo školstva, keď 23. marca 2025 zaslalo riaditeľom štátnych škôl nótu, ktorou zrušilo používanie grafických znakov ako hviezdička (*) a šva (ə) v administratívnych textoch škôl (oznamy), s odôvodnením, „že v oficiálnych textoch je potrebné zaručiť zrozumiteľnosť a správnosť, preto sa odporúčajú rešpektovať pravidlá talianskeho jazyka, ktoré umožňujú jazykové riešenia v súlade s talianskou pravopisnou tradíciou“ (Ministero di educazione, 2025).

Feminatíva a *écriture inclusive* (inkluzívny pravopis) vo francúzštine

V frankofónnom prostredí sa jazyková inkluzivita začala presadzovať aj na inštitucionálnej úrovni (Moyšová, 2024): na základe Zákona o rovnosti a občianstve vznikol v roku 2013 ministerským dekrétom konzultatívny orgán *Haut Conseil à l'Égalité entre les femmes et les hommes* (HCE), Vysoká rada pre rovnosť medzi ženami a mužmi, ktorého pracovníci vypracovali príručku o rodovo vyváženom jazyku.⁸ Podľa nich je inkluzívny jazyk súborom pravidiel a praktických postupov, ktorými sa má bojovať proti patriarchátu, proti sexistickým normám, ktoré sa dostali do jazyku následkom mužskej dominancie. V súlade s feministickými požiadavkami sa preto požaduje reforma jazyka nielen na lexikálnej úrovni, ale aj v oblasti gramatiky, syntaxe a dokonca aj typografie (Moyšová, 2024).

Citovaná príručka ponúka niekoľko spôsobov. Jedným je tzv. *langage épiciène*, teda uprednostňovanie „rodovo neutrálnych“ substantív. Namiesto generického maskulína *les policiers* (policajti) sa má použiť *le personnel de la police* (personál polície). Rovnako treba uprednostniť označenia profesií, ktoré neindikujú rod, teda sú obojrodové, ako napr. *académiques* namiesto *chercheurs* (kde znova figuruje generické maskulínium).

⁸ Haut conseil à l'égalité entre les femmes et les hommes (2022). Guide pour une communication publique sans stéréotypes de sexes. Oficiálna stránka Vysokej rady pre rovnosť medzi mužmi a ženami, 29. 9. 2022, <https://www.haut-conseil-egalite.gouv.fr/IMG/pdf/guide_egacom_sans_stereotypes-2022-versionpublique-min.pdf> [26. 9. 2025].

Ďalším je tzv. feminizácia jazyka prostredníctvom novovytvorených tvarov ženského rodu pre pomenovanie niektorých povolání, napríklad *professeur* – *professeure* alebo *écrivain* – *écrivaine* či *auteur* – *auteure/autrice*. Vo francúzskom jazyku totiž, podobne ako v prípade španielčiny, dlhodobo existovali pomenovania mnohých profesií iba v mužskom rode. Vo svojej Správe o feminizácii názvov profesií a funkcií z 28. februára 2019 súhlasí s feminizáciou profesií aj Francúzska akadémia, ktorá je inak vo väčšine prípadov skeptická voči rýchlym a nepremysleným snahám o akúkoľvek modernizáciu jazyka (Académie française, 2019) a v minulosti (90. roky XX. storočia) mala k feminatívam skôr odmietavý postoj. Aj keď akadémia v súčasnosti konštatuje, že tento jazykový proces (feminizácia pomenovaní funkcií, profesií a titulov) zohľadňuje vývin francúzskej spoločnosti v posledných desaťročiach, upozorňuje, že nebude stanovovať žiadne pravidlá pre tvorenie ženských ekvivalentov a vyvaruje sa aj zovšeobecňujúcich usmernení (Académie française, 2019).⁹ Zdôrazňuje, že sa bude opierať o existujúci úzus, ktorý bude rozhodujúci, a poukazuje na existujúce limity pri vytváraní ženských náprotivkov. Francúzska akadémia teda apeluje na zohľadnenie pragmatickej stránky aplikácie feminizujúcich postupov, lebo zovšeobecňujúce pravidlá, ktoré by nezohľadňovali sémantiku slovtvorných prípon, by mohli za cenu feminizácie viesť k zavádzajúcim riešeniam, znejúcim cudzo, nezvyklo alebo prinajmenšom dvojznačne, k čomu dochádza najmä v tých prípadoch, keď sa feminizáciu do jazyka snažia presadzovať aktivisti bez lingvistického vzdelania (Moyšová, 2024).

Najnovším postupom feminizácie jazyka je tzv. *point médian* – deliaca bodka. Ak sa v texte nachádza generické maskulínium, prostredníctvom deliacej bodky sa doň dá vložiť prípona ženského rodu. A tak príručka Vysokiej rady pre rovnosť mužov a žien namiesto neúsporného zdvojenia (*les étudiants et les étudiantes*) odporúča výraz *les étudiant.e.s*. Výsledkom je síce zviditeľnenie ženského rodu, no naďalej ostáva problémom výslovnosť, pretože fonetická transkripcia tohto novotvaru by bola [étydiã:tə], čo znamená študentky, čím dochádza k sémantickému posunu, pretože femininum neimplikuje oba rody. Ešte vypuklejšie sa diskrepancia medzi grafickou a fonetickou podobou ukazuje v slovách, v ktorých ženskú príponu netvorí jedna, ale viacero hlások. Tak vznikajú prekvapujúce

⁹ Académie française (2019), s. 7: „L’Académie se gardera donc d’édicter des règles de féminisation des noms de métiers : se fondant sur l’usage, qui décidera et tranchera en dernier ressort, elle indiquera les limites dans lesquelles peuvent être envisagées les formes que prendra cette adaptation légitime de la langue aux mutations de la société, sans chercher à embrasser dans des considérations trop générales l’infinie diversité des situations et des cas.“

amalgámové formy mužského a ženského rodu, napr. *auteur.trice.s* – autor.ka.i.y (namiesto *auteurs et autrices* – autori a autorky). Keby sme tento “amalgám“ mali prečítať podľa pravidiel francúzskej výslovnosti, dostali by sme zvukovú formu neoznačujúcu žiadnu známu realitu vo francúzštine – [otörtris].

V prípade rodovo vyváženého jazyka, v ktorom sa feminizácia dosahuje grafickými znakmi (tzv. *écriture inclusive*) alebo prostredníctvom inkluzívneho pravopisu, zaujala Francúzska akadémia jednoznačne zamietavé stanovisko. Vo svojom otvorenom liste z 26. októbra 2017 (Académie française, 2017) kategoricky odsúdila *écriture inclusive* ako “smrteľnú hrozbu“ pre francúzštinu, ktorá vedie ku chaosu a nečitateľnosti (Académie française, 2017). Ako uvádza, grafické znaky v slovách vytvárajú roztrieštený spôsob vyjadrovania, ktorý predstavuje prekážku v čítaní, pochopení a výslovnosti. Okrem toho takýto spôsob písania sťažuje už beztak náročnú úlohu učiteľov, ktorí majú deti naučiť francúzsky pravopis.

Ide o to, že vo Francúzsku prenikol inkluzívny spôsob písania už aj do základných škôl, keďže v roku 2017 vydavateľstvo Hatier vydalo prvú učebnicu dejepisu písanú v takomto móde, a to pre 1. stupeň základných škôl.¹⁰ Vydavateľstvo v úvode vyhlasuje, že rodovo vyvážený jazyk sa v učebnici riadi pravidlami z príručky Vysokej rady pre rovnosť medzi ženami a mužmi. Mnoho celoštátnych periodík (napr. *Le Point*, *Le Figaro*) reagovalo na túto skutočnosť publikovaním citácie jednej vety z tejto učebnice, ktorá sa pre svoju nečitateľnosť stala emblematickou pre inkluzívny pravopis: *Grâce aux agriculteur.rice.s, artisan.e.s et commerçant.e.s, la Gaule était un pays riche* – Vďaka roľník.om.čkam, remeselník.om.čkam a obchodník.om.čkam bola Galia bohatou krajinou. K mediálnej kritike sa pripojili aj učitelia. Kriticky upozorňovali, že pravopisné znalosti žiakov v tradičnej francúzštine dlhodobo slabnú a zavedenie inkluzívneho pravopisu by pre mnohých z nich predstavovalo ďalšiu bariéru. Obzvlášť by to zasiahlo žiakov s migračným pozadím, ktorí si francúzštinu len osvojujú a nemajú ju ako prvý jazyk. Ministerstvo školstva preto v roku 2021 rozhodlo, že takúto formu pravopisu v školách nepovolí (Le Monde, 2021).

Napriek tomu, že francúzskych školách sa oficiálne vyučuje klasický francúzsky pravopis, vo verejnom priestore sa slová s bodkami medzi písmenami objavujú naďalej, napríklad aj v dokumentoch niektorých úradov miestnej úrovne. Ako reakcia na túto skutočnosť vznikla v roku 2022 iniciatíva na podanie návrhu zákona pod názvom Zákaz inkluzívneho

¹⁰ Magellan et Galilée - Questionner le monde CE2, Livre élève, Editions Hatier, 2017

pravopisu (Gruny, 2022). Kritici inkluzívneho pravopisu upozorňovali, že takto upravený jazyk môže byť pre bežného čitateľa menej zrozumiteľný. Z tohto dôvodu požadovali, aby oficiálne dokumenty vydávané mestami a obcami – teda orgánmi verejnej moci – boli vypracované v tradičnej podobe francúzštiny; v opačnom prípade by podľa nich nemali mať právnu platnosť. Ako argument použili aj historický edikt kráľa Františka I. z roku 1539, ktorým sa francúzština ustanovila ako povinný jazyk právnych aktov a listín namiesto latinčiny. Podľa predkladateľov zákona dnes platí podobná logika: ak miestna samospráva vydá dokument v podobe jazyka, ktorá nie je vo Francúzsku oficiálne kodifikovaná a nie je všeobecne zrozumiteľná, nemal by byť považovaný za záväzný.

Ako sme exemplárne ukázali na príkladoch z románskeho sveta, verejné inštitúcie zaoberajúce sa inkluzívnym jazykom, prípadne vehementne presadzujúce takúto komunikáciu, pracujú spravidla bez súčinnosti s jazykovednými inštitúciami a bez potrebných synergií: verejná inštitúcia Vysoká rada pre rovnosť žien a mužov vypracovala príručku bez ohľadu na potreby *všetkých* používateľov jazyka a presadzovala v nej pravidlá, ktoré nakoniec iná verejná inštitúcia (ministerstvo školstva) zrušila.

Záver

Feminizácia jazyka v románskych jazykoch má dve úrovne: jedna spočíva vo vytváraní feminatív pre pomenovania funkcií, titulov a profesií, druhá presadzuje nahrádzanie generického maskulína v pluráli prostredníctvom stratégií ako sú dublety, novotvary so špecifickými grafickými znakmi alebo neutrálne substantíva. Zatiaľ čo feminatíva prvého typu si pomaly, ale iste dobývajú svoje postavenie v taliančine, francúzštine i španielčine a opierajú sa o objektívne zmeny zástoja žien v spoločnosti, tú druhú podobu rodovo inkluzívneho jazyka odmietajú všetky vrcholné jazykovedné inštitúcie s poukázaním na jeho nezrozumiteľnosť pre bežného používateľa jazyka. ako sa ukazuje, otázka inkluzívneho jazyka v zmysle rodovo vyváženého vyjadrovania sa stáva aj politickým symbolom a podieľa sa na tvorbe identity reprezentantov politicko-ideologických línií na osi progresívny – konzervatívny.

Poznámka k financovaniu:

Príspevok je publikovaný v rámci riešenia projektu VEGA 1/0142/24 *Jazyková inkluzívnosť: medzi integratívnou a reštriktívnou funkciou.*

Literatúra

- Académie française. (2017, October 26). *Déclaration de l'Académie française sur l'écriture dite inclusive*. <https://www.academie-francaise.fr/actualites/declaration-de-lacademie-francaise-sur-lecriture-dite-inclusive> (Accessed September 26, 2025).
- Académie française. (2019, March 1). *Le rapport sur la féminisation des noms de métiers et de fonctions*. https://www.academie-francaise.fr/sites/academie-francaise.fr/files/rapport_feminisation_-_noms_de_metier_et_de_fonction.pdf (Accessed September 26, 2025).
- Accademia della Crusca. (2023, March 9). *Risposta al quesito sulla scrittura rispettosa della parità di genere negli atti giudiziari posto all'Accademia della Crusca dal Comitato Pari Opportunità del Consiglio direttivo della Corte di Cassazione*. <https://accadiamiadellacrusca.it/Media?c=54099131-d9f9-4f94-b999-e7aa4646b317> (Accessed September 15, 2025).
- Bohunická, A., & Orgoňová, O. (2024). Od štylistických reflexií K. Hausenblasa k reflexiám o inkluzívnosti štýlu a štylistiky pre spoločnosť digitálnej éry. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, 3, 61–70. <https://doi.org/10.14712/24646830.2024.25>
- Bohunická, A., Khazarnovich, M., & Orgoňová, O. (2023). *Sociálna inklúzia a používanie jazyka*. Univerzita Komenského.
- CNN Español. (2024, February 27). El Gobierno de Javier Milei prohíbe el uso del lenguaje inclusivo en documentos oficiales en Argentina. *CNN Español*. <https://cnnespanol.cnn.com/2024/02/27/milei-prohibe-leguaje-inclusivo-documentos-oficiales-orix-arg> (Accessed September 15, 2025).
- D'Achille, P. (2024, September 21). Un asterisco sul genere. *Accademia della Crusca*. <https://accadiamiadellacrusca.it/it/consulenza/un-asterisco-sul-genere/4018> (Accessed September 15, 2025).
- Díaz Marengi, P. (2025, September 21). ¿Qué pasó con el lenguaje inclusivo? Debate, prohibiciones y futuro en la educación y la política. *El Clarín*. https://www.clarin.com/cultura/paso-lenguaje-inclusivo-debate-prohibiciones-futuro-educacion-politica_0_sz9UPPHbEw.html (Accessed September 15, 2025).
- Gruny, P. (2022, January 26). Proposition de loi visant à protéger la langue française des dérives de l'écriture dite inclusive. *Sénat de la République française*. <https://www.senat.fr/dossier-legislatif/ppl21-404.html> (Accessed September 26, 2025).
- Horváth, M. (2023). *Modelovanie eseje*. Univerzita Komenského

- Hoyos Ragel, M. (2002). Sexo, Género y Usos Lingüísticos. *Publicaciones*, 32, 13–32.
- Kazharnovich, M., & Orgoňová, O (2025). Gender-Sensitive Creations in Russian Language. *Slavica Slovaca*, 60(1), 93–101. <https://doi.org/10.31577/SlavSlov.2025.1.8>
- Khazarnovich, M. (2024). Political communication in the context of social media. In R. Štefančík (Ed.), *Jazyk a politika. Na pomedzí lingvistiky a politológie IX* (pp. 139–147). Ekonóm.
- Le Monde. (2021, May 7). Écriture inclusive: Jean-Michel Blanquer exclut l'utilisation du point médian à l'école. *Le Monde*. https://www.lemonde.fr/societe/article/2021/05/07/jean-michel-blanquer-interdit-l-ecriture-inclusive-a-l-ecole_6079436_3224.html (Accessed September 26, 2025).
- LOISON, M., PERRIER, G., & NOUS, C. (2020): Introduction. Le langage inclusif est politique: une spécificité française? *Cahiers du genre*, 69, 5–29.
- Moure, J. L. (2018). El lenguaje inclusivo. *El Castellano*. <https://www.elcastellano.org/el-lenguaje-inclusivo> (Accessed September 15, 2025).
- Ministero di Educazione. (2025, March 23). Chiarimento circa l'uso del simbolo grafico dell'asterisco (*) o dello schwa (ə) nelle comunicazioni ufficiali delle istituzioni scolastiche. *Ministero di Educazione*. https://www.mim.gov.it/documents/20182/8782792/m_pi.-AOODPIT.REGISTRO+UFFICIALE%28U%29.0001784.21-03-2025.pdf/4d39b729-fea8-90be-0a02-ee41ec8a0806?-version=1.0&t=1742564939056 (Accessed September 26, 2025).
- Moyšová, S. (2020). Koncept politickej korektnosti vo frankofónnom mediálnom a politickom priestore. In R. Štefančík (Ed.), *Jazyk a politika. Na pomedzí lingvistiky a politológie V* (pp. 261–269). Ekonóm.
- Moyšová, S. (2024): Aspekty inkluzívneho jazyka v slovenčine. *Kultúra slova*, 58(1), 3–14.
- Pekarovičová, J. (2016). Rod ako sociálna a gramatická kategória. In *Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach II* (pp. 38–55). Univerzita Komenského.
- Pekarovičová, J. (2023). Rodový diskurz a jeho fungovanie v akademickej praxi. In J. Pekarovičová & M. Vojtech (Eds.), *Studia Academica Slovaca*, 52 (pp. 58–74). Univerzita Komenského.
- Popovičová Sedláčková, Z. (2023). Od vábenia k prázdnote: Vybrané jazykové aspekty clickbaitu v slovenskom online priestore. In *Impulzy súčasnej jazykovedy* (pp. 156–168). Univerzita Komenského.

- Real Academia Española. (2016, January 16). Informe sobre el lenguaje inclusivo. https://www.rae.es/sites/default/files/Informe_lenguaje_inclusivo.pdf (Accessed September 15, 2025)
- Sabatini, A. (1987). *Il sessismo nella lingua italiana*. Presidenza del Consiglio, Dipartimento per l'informazione e l'editoria.
- Vertánová, S. (2023, September 29). Zavináče aj krátke pauzy. Od rodovo vyvázenej nemčiny a španielčiny až k bizarným novotvarom. *Postoj*, <https://www.postoj.sk/138635/od-rodovo-vyvazenej-nemciny-a-spanielciny-az-k-bizarnym-novotvarom> (Accessed September 26, 2025).
- Vertánová, S. (2024). K jazykovým zmenám v typografickej kultúre. In R. Štefančík (Ed.), *Jazyk a politika. Na pomedzí lingvistiky a politológie IX* (pp. 440–449). EKONÓM.

Kontakt

Mgr. Stanislava Moyšová, PhD.

Katedra romanistiky	Department of Romance Studies
Filozofická fakulta	Faculty of Arts
Univerzity Komenského	Comenius University Bratislava
Email Address: stanislava.moysova@uniba.sk	
ORCID: https://orcid.org/0009-0004-3072-4031	

doc. Mgr. Silvia Vertánová, PhD.

Katedra romanistiky	Department of Romance Studies
Filozofická fakulta	Faculty of Arts
Univerzity Komenského	Comenius University Bratislava
Email Address: stanislava.moysova@uniba.sk	
ORCID: https://orcid.org/0009-0001-6281-5155	